

Výpočet obsahu prvků ve sloučenině

Vysvětlete co vyjadřuje veličina hmotnostní zlomek vzhledem k obsahu určité látky ve sloučenině:

➤ Hmotnostní zlomek w vyjadřuje **podíl** hmotnosti látky obsažené ve sloučenině $m(A)$ a celkové hmotnosti sloučeniny $m(s)$.

? Jak převedeme hmotnostní zlomek na hmotnostní procenta ?

➤ Hmotnostní zlomek w převedeme na hmotnostní procenta **vynásobením stem.**

? Jaká je jednotka hmotnostního zlomku ?

➤ **Žádná**, hmotnostní zlomek je **bez jednotky**, lze jej však převádět na **hmotnostní procenta**.

Uved'te vzoreček pro výpočet hmotnostních procent prvku ve sloučenině:

$$\% (X) = \frac{Ar (X)}{Mr (XY)} \cdot 100$$

Vysvětlete význam jednotlivých symbolů uvedených ve vzorečku:

$\% (X)$ → *hmotnostní procenta prvku X obsaženého ve sloučenině XY*

$Ar (X)$ → *relativní atomová hmotnost prvku X obsaženého ve sloučenině XY*

$Mr (XY)$ → *relativní molekulová hmotnost sloučeniny XY*

Příklad 1:

Vypočítejte hmotnostní procenta O v CO₂:

Zápis:

relativní atomová hmotnost O: $A_r(\text{O}) = 16$

relativní atomová hmotnost C: $A_r(\text{C}) = 12,01$

hmotnostní procenta O: $\%(\text{O}) = ?$

relativní molekulová hmotnost CO₂: $M_r(\text{CO}_2) = ?$

Řešení - výpočet $M_r(\text{CO}_2)$:

$$M_r(\text{CO}_2) = A_r(\text{C}) + 2 \cdot A_r(\text{O})$$

$$M_r(\text{CO}_2) = 12,01 + 2 \cdot 16$$

$$\underline{M_r(\text{CO}_2) = 44,01}$$

Řešení - výpočet $w(O)$:

$$w(O) = 2 \cdot Ar(O) / Mr(CO_2)$$

$$w(O) = 2 \cdot 16 / 44,01$$

$$w(O) = 32 / 44,01$$

$$\underline{w(O)} = \underline{0,73}$$

Řešení - výpočet $\% (O)$:

$$\% (O) = w(O) \cdot 100$$

$$\% (O) = 0,73 \cdot 100$$

$$\underline{\% (O)} = \underline{73 \%}$$

Odpověď:

V CO_2 je obsaženo 73 % kyslíku O.

Příklad 2:

Kolik gramů Fe je obsaženo v 10 g Fe_2O_3 ?

Zápis:

relativní atomová hmotnost Fe: $A_r(\text{Fe}) = 55,85$

relativní atomová hmotnost O: $A_r(\text{O}) = 16$

hmotnost (skutečná) Fe_2O_3 : $m(\text{Fe}_2\text{O}_3) = 10 \text{ g}$

hmotnostní procenta Fe: $\%(\text{Fe}) = ?$

hmotnost (skutečná) Fe: $m(\text{Fe}) = ?$

Řešení - výpočet $M_r(\text{Fe}_2\text{O}_3)$:

$$M_r(\text{Fe}_2\text{O}_3) = 2 \cdot A_r(\text{Fe}) + 3 \cdot A_r(\text{O})$$

$$M_r(\text{Fe}_2\text{O}_3) = (2 \cdot 55,85) + (3 \cdot 16)$$

$$\underline{M_r(\text{Fe}_2\text{O}_3) = 159,7}$$

Řešení - výpočet $w(\text{Fe})$:

$$w(\text{Fe}) = 2 \cdot A_r(\text{Fe}) / M_r(\text{Fe}_2\text{O}_3)$$

$$w(\text{Fe}) = 2 \cdot 55,85 / 159,7$$

$$w(\text{Fe}) = 111,7 / 159,7$$

$$\underline{w(\text{Fe}) = 0,699}$$

Řešení - výpočet $m(\text{Fe})$ v 10 g Fe_2O_3 :

$$w(\text{Fe}) = m(\text{Fe}) / m(\text{Fe}_2\text{O}_3)$$

$$0,6994 = m(\text{Fe}) / 10$$

$$m(\text{Fe}) = 10 \cdot 0,699$$

$$\underline{m(\text{Fe}) = 6,99 \text{ g}}$$

Odpověď:

V 10 g Fe_2O_3 je obsaženo 6,99 g železa Fe.

Literatura:

ŠRÁMEK, V., KOSINA, L. *CHEMICKÉ VÝPOČTY A REAKCE*. Úvaly u Prahy: ALBRA, 1996.